

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3297/2020. (VII. 17.) AB VÉGZÉSE

nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatára irányuló indítvány visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata tárgyában – *dr. Szabó Marcel* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 37. §-a és 37/A. §-a nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Ötvenegy országgyűlési képviselő (a továbbiakban: indítványozók) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja, továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 32. § (2) bekezdése alapján kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 37. § és 37/A. §-ának az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) mint nemzetközi szerződés 288. cikkébe ütközését, és állapítsa meg az Abtv. 42. § szerinti jogkövetkezményeket. Ezen túlmenően az indítványozók kérték, hogy az Alkotmánybíróság hivatalból vizsgálja meg a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény, valamint az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény egyéb rendelkezéseinek esetleges nemzetközi szerződésbe ütközését, mely nemzetközi szerződésbe ütközésre vonatkozóan azonban az indítvány érvelést nem tartalmaz.
 - [2] Az indítvány közvetlen előzményeként az Európai Bíróság a C-118/17. számú előzetes döntéshozatali eljárásban született döntésében megállapította, hogy az 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikk (1) bekezdésével ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely „olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, az eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy helyt adjon a kölcsönszerződés valamely, árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezésének tisztességtelen jellege miatti megsemmisítésére irányuló kérelemnek, ha az eljáró bíróság megállapítja, hogy e szerződési feltétel tisztességtelen, és hogy a szerződés az említett szerződési feltétel hiányában nem teljesíthető.”
 - [3] Az indítványozók érvelése szerint a DH2 törvény 37. §-a és 37/A. §-a az Európai Bíróság döntéséből következően ellentétesek az EUMSZ, mint nemzetközi szerződés 288. cikkével azáltal, hogy nem biztosítják a 93/13/EGK tanácsi irányelvben rögzített követelményeket.
 - [4] Az indítványozók utóbb benyújtott indítvány-kiegészítésükben felhívták az Alkotmánybíróság figyelmét a Kúria Konzultációs Testülete 2019. június 20. napján kelt állásfoglalására, mely a C-118/17. számú ügyben született előzetes döntés nyomán került elfogadásra. Az indítványozók érvelése szerint a Konzultációs Testület irányadó álláspontja, és az azt összegző, a Kúria honlapján elérhető sajtóközlemény súlyosan sérti az Európai Unió fogyasztóvédelmi normákat.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróság döntésének meghozatala előtt az Ügyrend 36. § (3) bekezdése alapján megkereste az igazságügyi minisztert. Az igazságügyi miniszter állásfoglalásában kiemelte: az indítványozók ugyan formailag nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatát kérik, azonban tartalmilag a támadott jogszabályi rendelkezések 93/13/EGK irányelvbe ütközését állítják.

- [6] 3. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta meg, hogy az indítványt arra jogosult terjesztette-e elő, és az megfelel-e az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt követelményeknek.
- [7] 3.1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatát az Abtv. 32. § (2) bekezdése szerinti indítványozók kezdeményezésére, illetőleg bármely eljárása során hivatalból végzi. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványt az országgyűlési képviselők legalább egynegyede (jelen esetben ötvenegy országgyűlési képviselő) terjesztette elő.
- [8] 3.2. Az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményének az alábbiak szerint nem felel meg. Az Alkotmánybíróság a 2/2019. (III. 5.) AB határozatában rögzítette, hogy „Az Alkotmánybíróság hatáskörei szempontjából az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdései szerinti nemzetközi szerződések hatálybalépésüket követően az uniós jog részét képezik, azonban ettől még nemzetközi szerződési eredetüket sem veszítik el. Arra az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdésének megfogalmazása is utal, hogy az alapító szerződések Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásainak számítanak.” (Indokolás [18]) Mindez azt jelenti, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörei szempontjából nincs annak akadály, hogy az indítványozók a magyar jog valamely szabályának nemzetközi szerződésbe ütközését olyan szerződésre tekintettel állítsák, mely szerződés egyébként az Alaptörvény E) cikk (2), illetőleg (4) bekezdésének hatálya alá (is) tartozik.
- [9] Az EUMSZ 288. cikke jelen indítvány szempontjából releváns eleme értelmében „[a]z irányelv az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja”. Az EUMSZ 288. cikke csak az irányelvek uniós jogforrásként történő megjelölését, valamint e jogforrás legfontosabb jellemzőinek rögzítését tartalmazza, ekként önmagában nem lehet alkalmas arra, hogy a nemzeti jog valamely szabályának uniós jogba ütközésének megállapításának alapjául szolgáljon. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal arra is, hogy az Európai Bíróság ítélezési gyakorlata (például kötelezettségzegési eljárások keretében) mindig a nemzeti jog valamely szabályának egy adott, konkrét irányelvi rendelkezésbe ütközését (és nem pedig az EUMSZ 288. cikkébe ütközését) állapítja meg.
- [10] A 2/2019. (III. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy „a jogszabályokat és az Alaptörvényt – amennyiben ez lehetséges – úgy kell értelmezni, hogy a normatartalom az Európai Unió jogával is összhangban álljon” (Indokolás [37]). Abban az esetben pedig, ha a nemzeti jog valamely szabálya olyan ellentétben áll az uniós joggal, amely ellentét jogalkalmazói jogértelmezéssel nem oldható fel, „[a]z Európai Unió valamely jogi aktusának a vele kollízióban álló magyar jogszabállyal szembeni érvényesülése érdekében a bíróság az általa elbírálandó konkrét, Európai Unió jogi relevanciával bíró ügyben és kizárólag az abban érintett felekre kiterjedő jogi hatállyal jogosult a magyar jogszabály alkalmazását félretéve az Európai Unió jogi aktust alkalmazni, az Alaptörvény E) cikkének (1)–(3) bekezdései alapján.” {11/2020. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [58]}
- [11] Figyelemmel arra, hogy az EUMSZ 288. cikke csak az irányelvet mint másodlagos uniós jogforrást általában konstituáló szabály, ezért abból konkrét tagállami kötelezettség sem fakad. Konkrét, az EUMSZ 288. cikkéből fakadó tagállami kötelezettség hiányában pedig a DH2 törvény támadott rendelkezése és az EUMSZ 288. cikke között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés sem áll fenn. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogilag értékelhető összefüggés hiányában az Alkotmánybíróság azt állapítja meg, hogy az indítvány nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontja szerinti követelménynek.
- [12] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt, az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján, érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Budapest, 2020. június 30.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [13] 1. Maradéktaianul egyetértek az indítvány visszautasításával és a végzés indokolásával is, azonban az indítvány mögött meghúzódó alapprobléma társadalmi jelentőségére tekintettel fontosnak tartom külön is kiemelni az alábbiakat.
- [14] Az Európai Bíróság már a C-106/77. számú, *Simmenthal* ügyben (ECLI:EU:C:1978:49) állást foglalt abban a kérdésben, hogy az uniós jog hatékony érvényesülésének követelményével ellentétes az a tagállami (olasz) jogszabály, mely azt követelte meg az olasz bíróságoktól, hogy eljárásuk felfüggesztése mellett kezdeményezzék az uniós joggal ellentétes olasz jogszabály alkotmánybírói megsemmisítését. Ebből az is következik, hogy az esetlegesen az uniós joggal ellentétesnek bizonyuló tagállami (jelen esetben magyar) jogszabály félretételére az uniós jog elsőbbségéből következően az Alkotmánybíróság eljárásától függetlenül is sor kerülhet, sőt arra az egyedi ügyben eljáró bíróságok nem csupán jogosultak, hanem kifejezetten kötelesek is.
- [15] Az Európai Bíróság az elmúlt években számos elvi jelentőségű előzetes döntéshozatali eljárás keretében foglalkozott az ún. devizahitelekkel kapcsolatos jogi kérdésekkel, mely következtetések a devizahitelekkel kapcsolatos perekben nem hagyhatóak figyelmen kívül. Ezen, már befejeződött előzetes döntéshozatali eljárások eredményeként az egyedi peres ügyekben eljáró bíróságok előtt az alábbi lehetőségek állnak.
- [16] 2. Amennyiben úgy ítélik meg, hogy az adott egyedi ügyre alkalmazandó uniós jog valamely eleme további értelmezésre szorul (ideértve azt a kérdést is, hogy a magyar jog valamely szabálya összeegyeztethető-e az uniós jogból közvetlenül fakadó követelményekkel), újabb előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezhetnek, és ezt követően az Európai Bíróság útmutatásának megfelelően járhatnak el.
- [17] 3. Amennyiben úgy ítélik meg, hogy az uniós jog értelme egyértelmű, azonban a magyar jog valamely szabálya kifejezetten ellentétes az uniós jog rendelkezéseivel, úgy magából az uniós jogból fakadóan kötelesek az uniós joggal ellentétes tagállami (magyar) jogszabályi rendelkezés automatikus félretételére. Ez esetben az ügyet oly módon kell eldönteniük, mintha a kérdéses magyar jogszabályi rendelkezés egyáltalán nem létezne.
- [18] 4. Amennyiben úgy ítélik meg, hogy az uniós jog értelme egyértelmű, és a magyar jog valamely szabálya nem ellentétes az uniós jog rendelkezéseivel, úgy az ügyet a magyar jog szabályai alapján kell eldönteniük, azonban a közvetett hatály elvéből következően az eljáró bíróságok a magyar jogot kötelesek oly módon értelmezni, hogy az összhangban álljon az uniós jog irányadó rendelkezéseivel. Mindez azt jelenti, hogy nem tulajdonítható a magyar jogszabályi rendelkezéseknek olyan értelmezés, mely az uniós joggal ellentétes eredményre vezet.
- [19] Megjegyzem ugyanakkor, hogy a Kúria Konzultációs Testületének állásfoglalásai, ajánlásai nem jogszabályok, ekként azok sem a devizahitelekkel kapcsolatos perekben, sem más eljárásokban sem közvetlen, sem közvetett formában nem képezhetik az egyedi bírói döntések alapját; a Kúria, amennyiben ezt szükségesnek tartja, a bíróságok jogalkalmazásának egységét az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésének megfelelően a bíróságokra kötelező jogegységi határozatok elfogadásával biztosíthatja.

Budapest, 2020. június 30.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: V/732/2019.

